WIKIPEDIA

Criollu haitianu

Nun confundir con [[:les families de llingües criollas, llamáu Creole]].

El **criollu haitianu** (en criollu haitianu: *kreyòl ayisyen*; en francés: *créole haïtien*), llamáu tamién **haitianu** o **creol** ,[nota 1] ye la llingua criolla falada n'Haití y por emigrantes haitianos en tola zona del Caribe, principalmente en República Dominicana, Cuba, Florida y Bahames; estiéndese inclusive hasta pequeños nucleos en Francia, Canadá, Ecuador, Colombia, Chile y Estaos Xuníos, onde viven inmigrantes haitianos.

Ta estructuralmente basáu nel francés, pero entemecíu con llingües del África Occidental, como'l wolof y dalgunes llingües gbe. Amuesa tamién influencies d'otres llingües africanes, como'l fon, ewé, kikongo, yoruba y igbo. Tien dos dialeutos: *fablas* y *plateau*.

El criollu haitianu evolucionó como un dialeutu negru del francés, anque yá estos dos llingües nun son intelixibles ente sigo, polo que ye incorreutu referise a la fala haitiana como un dialeutu del francés.

Criollu haitianu 'Kreyòl ayisyen'	
Faláu en	Haití Bahamas Canadá Chile Cuba Estaos Xuníos Francia [[Archivu:{{{bandera alies-local}}}|20x20px|border|link=|Bandera de Guadalupe (Francia)]] Guadalupe (Depto. d'Ultramar de Francia) Guayana Francesa (Depto. d'Ultramar de Francia) Islles Caimán (Territoriu d'Ultramar británicu) Puertu Ricu (Territoriu ensin incorporar d'Estaos Xuníos) Venezuela
Zona	Caribe, América del Norte, América del Sur y Europa
Falantes	9.6 millones (2007)
Puestu	94º (http://www.davidpbrown.co.uk/help/top-100-languages-by-population.html) (Ethnologue 1996)
Familia	Criollu Francés
Criollu haitianu	
Estatus oficial	
Oficial en	Haití
Reguláu por	Ministère de l'éducation nationale et de la formation professionnelle[1]
Códigos	
ISO 639-1	ht
ISO 639-2	hat
ISO 639-3	hat (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=hat)

Conteníu

Historia

Pol Tratáu de Ryswick de 1697, España reconozlu a Francia la posesión de la isla de la Tortúa y les tierres na Española que bordien dicha isla, según el derechu d'ocupar la mariña occidental de la Isla. En 1776 y 1777 polos trataos de San Miguel de la Talaya y Aranxuez, respeutivamente, establezse la llinia fronteriza ente dambes colonies, consolidándose'l Saint Domingue francés.[2]

División colonial de la isla de Santu Domingu tres l'entamu de la colonización francesa.

Ente 1764 y 1771, el promediu d'importación d'esclavos africanos varió ente 10.000 y 15.000 hasta 1786 y alredor de 28.000 en 1787, pero d'equí p'arriba, la colonia recibió más de 40.000 esclavos al añu. La población d'esclavos -qu'en 1789 yera de 500.000- creció percima de la población blanca que nesi mesmu añu yera de namái 32.000.[3] La cultura africana siguió siendo fuerte ente los esclavos a finales del periodu francéssobremanera les de Guinea, Congo y Dahomey.[4] La mayoría de los esclavos veníen de la Mariña d'Oru y la Mariña de los Esclavos, siguíu polos bantús de la rexón del Reinu del Congo y del Reinu de Ngola.

La historia del criollu haitianu ye incierta. La primer referencia conocida del *créole* atópase na alusión que se fai a él nel testu en francés de *Voyage d'un Suisse dans différentes colonies d'Amérique pendant la dernière guerre*, del suizu Justin Girod-Chantrans, editáu en 1785 y reeditáu en 1786.

Consciente de que munchos haitianos nun falaben francés, Louis Borno foi'l primer presidente n'autorizar l'usu del criollu haitianu nel sistema educativu, en 1924. La primer ortografía téunica pal criollu foi desenvuelta en 1940 por Ormonde McConnell, revisada darréu cola ayuda de Frank Laubach, resultando la que foi conocida como "ortografía McConnell-Laubach".[5]

A partir de 1961, gracies a los esfuercios d'escritores y llingüistes como Félix Morisseau-Leroy o Pradel Pompilus, el criollu haitianu pasó a tener estatus de llingua oficial d'Haití, xuntu col francés, que fuera la única llingua lliteraria del país dende la so independencia en 1804. La Constitución de 1964, nel so artículu 34 faía per primer vegada referencia al criollu haitianu. El réxime de François Duvalier, sicasí, forzó al esiliu a dalgunos de los intelectuales promotores del idioma.[6] La so ortografía foi estandarizada en septiembre de 1979 pol Institut Pédagogique National, a pidimientu de Joseph C. Bernard (Secrétaire d'État de l'éducation nationale)[7] de la que se promulgaba la *Loi autorisant l'usage du créole dans les écoles comme langue d'enseignement et objet d'enseignement*.[8] La so condición de llingua oficial se explicitó per primer vegada na Constitución de 1983, y caltúvose y potenció na Constitución haitiana de 1987, trabayando nel so desenvolvimientu Pierre Vernet,[9] anguaño vixente.

El so usu na lliteratura ye pequeñu pero creciente. Esisten periódicos y programes de radio y televisión en criollu. El sistema educativu n'Haití impartir principalmente en criollu.

Usu fora d'Haití

Munchos emigrantes haitianos usen el criollu nel so llugar de residencia, n'Estaos Xuníos ye común en Nueva York, Boston y el sur de la Florida. El condáu de Miami-Dade (Florida) utiliza al criollu haitianu nos medios de comunicación xuntu col español y l'inglés. Tamién esiste un ciertu númberu de falantes de criollu haitianu en Canadá, Islles Caimán, República Dominicana, (siendo ésti'l país onde más se fala'l criollu haitianu fora d'Haití), Cuba y Puertu Ricu. En Chile foi aumentando en gran manera la inmigración haitiana, sobremanera en Santiago y el norte del país, polo que ye cada vez más común.[10][11]

Esisten otres formes criollas de francés como'l criollu haitianu n'otros llugares del Caribe y l'Océanu Pacíficu:

- Guayana Francesa
- Martinica

- Dominica
- Seixeles
- Mauriciu
- Reunión
- Guadalupe
- Santa Lucía
- Turcos y Caicos

Ortografía y fonética

La ortografía del criollu haitianu ye mayormente fonética, bien cercana al Alfabetu Fonéticu Internacional. De siguío preséntase un llistáu de los fonemes utilizaos:

Consonantes

- **b**: [b]
- **ch**: [ʃ], como *ch* nes pallabres en francés *chambre* y *chanter*.
- **d**: [d]
- **f**: [f]
- **g**: [g]
- **h**: [h], como *h* nes pallabres n'inglés *have*, *hide*.
- **j**: [ʒ], asemeyáu a la pronunciación francesa en *jardin*.
- **k**: [k], como la *c* fuerte del español
- **l**: [l]
- **m**: [m]
- **n**: [n]
- **ng**: [ŋ], como la *ng* inglesa.
- **p**: [p]
- **r**: [ʁ], como la *r* francesa.
- **s**: [s]
- **t**: [t]
- **v**: [v], como la *v* nes pallabres franceses *analaye*, *vouloir*.
- **z**: [z], como la *z* nes pallabres franceses *zoo*, *zéro*.

Semiconsonantes y semivocales

- **ui**: [ɥi], como la pallabra francesa *aujourd'hui*.
- **w**: [w], asemeyáu a la pronunciación de la *o* española cuando s'atopa como primer lletra d'un diptongu en delles ocasiones ye emplegada como pronome personal *forma embrivida de ou =tu* w'.
- **y**: [j], tien 2 soníos distintos la 1ª suena como la *i* llatina cuando empieza una oración y la *y* n'inglés como en *hey* cuando termina una oración.

Vocales orales

- **a**: [a]
- **y**: [y]
- **è**: [ɛ], soníu igual a la *y* como en *perder*.
- **i**: [i]
- **o**: [o]
- **ò**: [ɔ], igual a la *o* como en *porque*.
- **ou**: [o], igual a la *o* española.

Vocales nasales

- **an**: [ɑ̃] como'l *an* nes pallabres franceses *an*, *blanc*.
- **en**: [ɛ̃] como'l *in* nes pallabres franceses *intérieur*, *vin*.
- **on**: [ɔ̃] como'l *on* nes pallabres franceses *on*, *bon*.
- **oun**: [ũ] como la *un* española

Notes ortográfiques

1. La *w* siguida de *o*, *ò*, *on* o *ou* puede escribise con una *r* pero nun ye la forma correuta naturalmente faise cola *w*.
   1. les vocales *an*, *en* y *on* siguíes d'una vocal non se nasalizan.
   2. les vocales *an*, *en* y *on* con una *n* siguíes d'una consonante pronúnciense nasalizadas.
   3. Pa romper una nasalización a la fin de la pallabra asítiase un acentu grave nes vocales *y* o *o* respeutiva, quedando *èn* o *òn*.

Por casu, na pallabra *Antananarivo* el primer par *an* (en verde) pronúnciase nasalizado, ente que'l segundu y terceru (n'azul y coloráu respeutivamente) nun se pronuncien nasalizados más bien al ser una pallabra estranxera guardar la so ortografía.

Gramática

El criollu haitianu, a pesar d'habese aniciáu a partir del francés, tien una gramática bien distinta yá que ye muncho más simple, principalmente nos siguientes puntos:

- Los verbos nun se conxuguen según tiempu o persona.
- Escarez de xéneru gramatical, esto ye, los axetivos non se flexionan pa concordar en xéneru col sustantivu al que califiquen.
- Usu de sufixos de persona pa indicar posesión de los sustantivos.
- Usu de modificadores o auxiliares pa indicar tolos tiempos verbales.

El criollu utiliza un orde básicu de constituyentes de tipu Suxetu Verbu Oxeto (SVO), al igual que'l francés.

Munches carauterístiques gramaticales, particularmente la pluralización de sustantivos y la posesión, son indicaes añediendo ciertos sufixos (posposiciones) como *yo*, a la pallabra principal. Ye una tema de discutiniu qué signu de puntuación tendría d'usase pa coneutar los sufixos a la pallabra: los alternatives más populares son el guión, el apóstrofu, o inclusive un espaciu. El casu complícase cuando'l "sufixu" contráise, inclusive pudiéndose volver una sola lletra (como *m* o *w*).

La siguiente ye una simplificación de la gramática haitiana. Pa más información, vease la seición d'enllaces esternos.

Sustantivos

Los sustantivos en criollu haitianu nun tienen xéneru.

El plural d'un sustantivu indícase amestando la partícula *yo* dempués del sustantivu (*yo* tamién funciona como artículu definíu plural).

> *liv yo* (los llibros)
> *machin yo* (los carros)

Pronomes

Esisten seis pronombre, unu pa cada combinación de númberu y persona. Nun hai diferencia ente direutos ya indireutos. Dellos pronomes tienen un orixe francés evidente, otros non.

Persona/númberu	Criollu haitianu		Francés	GLOSA
	Forma plena	Forma curtia		
1/singular	*mwen*	*m* o *m'*	*je*, *moi*, *me*	'yo, mi, me'
2/singular	*ou* (*)		*el to*, *te*, *vous*	'tu, te, usté'
3/singular	*li*	*l'*	*il*, *elle*, *lui*, *-y*, *se*	'él, ella, -y, lo, se', etc.
1/plural	*nou*	*n'*	*nous*	'nós, nos'
2/plural	*ou* o *nou*	*n'*	*vous*	'vós, vos, ustedes'
3/plural	*yo*	*y'*	*ils*, *elles*, *eux*	'ellos, elles, los, les', etc.

Notes:

- (*) dacuando *ou* puede tar escritu como *w-*. La w indica *ou*.
- (**) dependiendo de la situación

Posesión

La posesión indícase añediendo'l posesor dempués del teníu.

lajan li o *lajan`l (el so dineru)*
fanmi mwen o *fami'm* (la mio familia)
kay li yo (les sos cases)
papa ou o *papa'w* (el to padre)

chat Pierre (el gatu de Pierre)
chèz Marie - (la siella de Marie)
zanmi papa Jean (l'amigu del padre de Jean)
papa vwazen zanmi nou (el padre del vecín del nuesu amigu)

Artículos definíos

Singular

Esiste un artículu definíu, correspondiente al español "el"/"la", o al francés *-y/la* (los sustantivos nun tienen xéneru en creole). Allúgase dempués del sustantivu, y varia según l'últimu soníu del sustantivu.

Si l'últimu soníu del sustantivu ye una consonante non nasal, l'artículu va ser *la*:

kravat la (la corbata)

Si l'últimu soníu ye una vocal, l'artículu va ser *a*:

kouto a (el cuchiellu)
mangu a (el mangu)

Si'l sustantivu termina en m, nm, nn, gn, ng, l'artículu va ser *nan*:

machin nan (el carru)
telefòn nan (el teléfonu)

Si'l sustantivu termina en n, l'artículu va ser *an*:

chen an (el perru)

Plural

L'artículu plural ye *yo*, en tolos casos (*yo* indica a cencielles qu'el sustantivu ye plural).

lèt yo (les cartes)
chen yo (los perros)

Artículos indefiníos

Los artículos indefiníos asítiense antes del sustantivu. Hai dos artículos indefiníos singulares en creole: *youn* y *yon*.

Si'l sustantivu ye monosílabu y termina en -*oun*, úsase *youn*:

> *youn sèlman* (namái unu)

N'otros casos utilízase *yon*:

> *yon chen* (un perru)

En plural úsase *kèk* (que significa "dellos"):

> *kèk chen* (unos/dalgunos perros)
> *kèk moun* (unes/dalgunes persones)

Demostrativos

Esiste un demostrativu en criollu haitianu, *sa*.

Cuando ye un axetivu, asítiase *sa a* (singular) o *sa yo* (plural) dempués del sustantivu que califica:

> *chen sa a* (este/esi perru/aquel perru).
> *chen sa yo* (estos/esos perros/aquellos perros).

Tamién puede funcionar como pronome:

> *sa se zanmi mwen* (ésti ye'l mio amigu).
> *sa se chen frè`m nan* (ésti ye'l perru del mio hermanu).

Verbos

Marcadores de tiempu

El verbu mesmu nun se conxuga en criollu haitianu. En presente d'Indicativu, emplégase'l verbu na so forma básica:

Mwen pale kreyol (yo falo creole)

N'otros casos, pa indicar el tiempu, utilícense pallabres especiales ente'l suxetu y el verbu. Son les siguientes:

- *ap*: presente progresivu (esto ye, como n'español la perífrasis verbal formada pol auxiliar "tar" + xerundiu)

- *te*: pretéritu perfectu simple
- *kon*: pretéritu imperfectu
- *fèk*: pretéritu perfectu compuestu (pasáu recién)
- *sot*: igual que fèk
- *tap* (o *t'ap*): pretéritu progresivu

- *a*: futuru (esisten llimitaciones nel so usu)
- *pral*: futuru próximu (como n'español, la perífrasis verbal formada pol auxiliar "dir" + a + infinitivu)

- *ta*: condicional

El creole nun tien manera suxuntiva.

Esisten trés formes nel imperativu (vamos usar el verbu *pale* p'amosales):

- *Pale!* (Fala o Falen)
- *Annou pale!* (Falemos)
- *Kitè m pale.* (Déxame falar)

Negación

Emplégase antes d'un verbu pa negalo:

Rose pa vle ale. (Rose nun quier dir)

Cópula

El criollu tien un sistema de cópula bien distinta al francés y a les demás llingües romances. Esisten en criollu trés formes de cópula: *se*, *ye* y cópula cero (esto ye, nenguna pallabra pa marcar la cópula, vamos marcar nos exemplos l'espaciu onde tendría de dir con un "_").

La cópula cero nun esiste en francés, pero per coincidencia sí en llatín.

La eleición ente se/es/_ nuna oración copulativa ta basada en complexos factores sintácticos que vamos resumir de volao nestes regles:

Primero: Úsase "_" (nenguna pallabra) n'oraciones declarativas onde'l complementu ye una frase axetiva, preposicional o alverbial (siguen usándose los marcadores de tiempu:

Li te _ an Ayiti. (Él/Ella *pretéritu perfectu* n'Haití = Él/eElla tuvo n'Haití)
Liv-la _ jòn. (Llibru-el mariellu = El llibru ye mariellu)
Timoun-yo _ lakay. (Neños-casar = Los neños tán en casa)

Segundu: Emplégase *se* si'l predicáu ye un sustantivu. Atención: ente qu'otros verbos asítiense *dempués* de los indicadores de tiempu y del *pa*, el verbu *se* va **antes** que cualesquier d'eses partícules.

Kal se ekriven. (Carlos ye escritor)
Kal, ki se ekriven an, pa vini. (Carlos, que ye escritor, nun vien)

Terceru: Utilízase *se* cuando'l suxetu ye *sa*:

Sa se pa fasil. (Eso nun ye fácil)

Pero si la oración ye una entruga úsase ye (ver quinta regla).

Kouman sa ye? (¿Cómo ye eso?)

Cuartu: Similar a la regla anterior, úsase *se* n'oraciones ensin un suxetu indicáu.

Se mwen! (¡Soi yo!)
Se pa fasil. (Nun ye fácil)

Quintu: Emplégase *ye* a la fin d'oraciones interrogatives:

Kijan ou ye? (¿Cómo tas?)

Tamién indireutes:

M pa konnen kimoun li ye. (Nun sé quién ye)

Sestu: Utilízase *ye* pa enfatizar oraciones copulatives tamién ye una forma del verbu ser /tar:

Se ayisyen'w ye. (Yes haitianu)
Se yon ekriven Chal ye. (Carlos ye un escritor)

La construcción ye: *se* + predicáu + suxetu + *ye*.

Otros verbos importantes

- *genyen*: tener, haber. Suelse embrivir a *xen*:

  Genyen anpil Ayisyen nan Florid. (Hai munchos haitianos en Florida)

- *konn* y *konnen*: saber. *Konnen* significa conocer o saber una información. *Konn*ye la forma embrivida del verbu *konnen``.*

  M pa konnen kote li ye. (Nun sé ónde ta)

Mwen konn fè manje. (Yo sé faer comida, yo sé cocinar)

- *fè*: faer. Tien una gran variedá de significaos:

  Mwen fe yon gatu. (Faigo una torta)tien sentíu a daqué yá fechu.
  Kouman ou fè pale kreyol? (¿Cómo aprendisti a falar creole?)

- *kapab*: poder. Frecuentemente embrívese a *ka*:

  Mwen ka ale demen! (¡Puedo dir mañana!)

Entrugues

Los pronomes y alverbios interrogativos son:

Criollu	**Español**								
kikote	-----------------	kilè	-----------------	kijan	-----------------	kòman	-----------------	ki/kiyès	quién
kilès	quién								
kisa	-----------------	kiyès	cuálos						
konbyen	cuánto(s)								
pouki(sa)	por qué								

Exemplos:

Kijan li ye? (¿Cómo ta él/ella? ¿cómo ye?)
Kiyès ki Papa'w? (¿Quién ye'l to padre?)

Cuando una entruga nun contién un elementu interrogativu (esto ye, ye una entruga que se respuende por sigo o por non), va tar encabezada por *apa* o por *eske* (del francés *est-ce que*).

Respuéndese: *wi* (sí) o *non* (non).

Bon, kreyòl la se yon bèl ti lang ke tout moun ka pale fasil. Etranje ki vini an Ayiti, pa pran tan pou yo aprann lang ayisyen an.

Frases d'amuesa

El Padrenuesu

Distintes versiones del Padrenuesu en creole en:

- http://www.christusrex.org/www1/pater/JPN-creole.html

Declaración Universal de los Derechos Humanos

Escoyéronse los dos primeros artículos de la declaración universal de los derechos humanos como testu d'exemplu en criollu haitianu, en tantu ye un testu que'l so significáu pue ser conocíu por cuasi cualquier persona del mundu. La versión que s'ufierta ye la traducción oficial realizada pola Oficina del Altu Comisionado polos Derechos Humanos de les Naciones Xuníes.[12]

- **Atik 1**

Tout moun fèt lib, egal ego pou diyite kou wè dwa. Nou xen la rezon ak la konsyans epi nou fèt pou nou aji youn ak lòt ak yon lespri fwatènite.

- **Atik 2**

Chak moun kapab itilize dwa ak tout libète ki pwoklame nan Deklarasyon sa a, san yo pa fè okenn diferans ant yon moun ak yon lòt, kèl ki lan swa ras li, koulè li, seks, lang li pale a, relijyon li, opinyon politik oswa nenpòt ki lòt opinyon li ka genyen, kit li sòti nan orijin nasyonal ou xen rapò ak la sosyete a, lajan, kotel sòti oswa nenpot ki lòt sitiasyon.

Epi, yo pap fè okenn diferans kel ke swa lwa so politik, jistis oswa Lwa entènasyonal peyi ou byen tenritwa kote moun nan sòti, ke peyi oswa tenritwa sa a li endepandan, ou byen so lobedyans yon lòt, kel pa aji pou kòl o enkeò kel xen kek règleman ki llinde libète peyi-a.

La Carta de Colón

El criollu haitianu tien un apreciable componente de romance francés, siendo traducida a tal llingua, a partir del castellán, la célebre misiva colombina pol profesor d'idiomes Jean-Claude Augustave Compere.[13]

Frases útiles

- Hola - *dizse Alo, nun esiste esa pallabra en creol.*
- Bonos díes — *Bonjou* [bõʒo] (Fr. *bonjour* [bɔ̃ʒoʁ])
- Bones nueches — *Bonswa* [bõswa] (Fr. *bonsoir*) [bɔ̃swaʁ]
- Adiós (Hasta depués)— *N a wè* [nawe] (o *N ap we*) [napwe]
- Por favor — *Silvouplè* [silvuple] / *Souple* [supli] (Fr. *s'il vous plaît* [silvuplɛ])
- Gracies (munches gracies) - *Mèsi* (anpil) [mɛsi ãpil] (Fr. *merci*, [mɛʁsi])
- ¿Cómo tas? — *Kijan ou ye?* [kiʒãuje]
- ¿Cómo te llames? — *Kòman ou rele w?* [koman o relew]
- Llámome... — *M rele...* o *Yo rele m...*o *mwen se.. [yorelem]*
- Te amo — *M renmen w* mwen renmen ou[m̩rɛ̃mɛ̃w]

Referencies

1. Ministère de l'éducation nationale et de la formation professionnelle (https://web.archive.org/web/20110721103153/http://www.eduhaiti.gouv.ht/Fichiers/Accueil_menfp.htm)
2. A Brief History of Dessalines from 1825 Missionary Journal (https://web.archive.org/web/20130901072137/http://www2.webster.edu/~corbetre/haiti/history/earlyhaiti/dessalines.htm)
3. C.L.R. James *The Black Jacobins* Pg. 55
4. Vodou is a Dahomean word meaning 'god' or 'spirit'.
5. Schieffelin, B. B., and Doucet, R. C. (1998). The *real* Haitian Creole: Ideology, Meta- linguistics, and Orthographic Choice. In B. B. Schieffelin, K. A. Woolard, and P. V. Kroskrity (eds.), Language Ideologies: Practice and Theory (pp. 285–316). New York: Oxford University Press.
6. "Happy Birthday, Felix Morrisseau-Leroy" (http://geoffreyphilp.blogspot.com/2006/03/happy-birthday-flix-morisseau-leroy.html), 13 Mar 2006, Geoffrey Philp blogue spot, accessed 14 Aug 2008
7. Joseph C. Bernard (Secrétaire d'État de l'éducation nationale) llei del 18 de setiembre de 1979 (http://commissioneducation.ht/images/documentspublics/gtef-lois-1979-creole.pdf)
8. Haïti: Loi sur 18 septembre 1979 (http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/amsudant/haiti-loi-1979.htm)
9. Párrafu 4 - *-y statut du français et du créole* (http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/amsudant/haiti.htm)
10. EMOL, 2016. "Creciente inmigración fai qu'apoderar el creol seya una necesidá nos hospitales públicos" (http://www.economiaynegocios.cl/noticies/noticies.asp?id=288866)
11. Universidá Católica de Chile, 2016. universidá/noticies/25657-mapeando-la cara-de-un-chile-nuevu-y-diversu "Inmigrantes: mapeando la cara d'un Chile nuevu y diversu" (http://www.uc.cl/es/la)
12. Universal Declaration of Human Rights - Haitian Creole version (https://web.archive.org/web/20081118212152/http://www.unhchr.ch/udhr/lang/hat.htm)
13. Compere, Jean-Claude Augustave: *La Carta de Colón (Let Colon Te Ekri)*; ed., introd., transcrip. y notes de Juan José Antequera Luengo. Huelva, Facediciones, 2008.

Notes

1.
   - Creol Dominicanu (http://www.listin.com.do/puntos-de-vista/2008/12/4/83512/Creol-dominicanu)
   - ¿La fusión de La Española? (http://www.listin.com.do/iphone/article?id=291992)
   - Anuncien presidente Fernández va integrar a xornada de prevención del cólera (http://www.listin.com.do/iphone/article?id=168174) http://www.listin.com.do/mobile/article?id=166870
   - [1] (http://www.listin.com.do/mobile/article?id=168420)

Enllaces esternos

- Consulta la edición de Wikipedia **en criollu haitianu**.
- Diccionariu inglés-creole (http://www.kreyol.com/dictionary/)
- Declaración de los derechos humanos en creole (https://web.archive.org/web/19990428155554/http://www.unhchr.ch/udhr/lang/hat1.htm)
- Tele JW, (Videos en creole) (https://tv.jw.org/#ht/home)
- RFI — Kréyòl Palé Kréyòl Konprann (programa de radiu) (http://www.rfi.fr/fichiers/Langues/creole/rfi_creole_main.asp)
- Pallabres y frases comunes (http://www.travelinghaiti.com/haitian_kreyol.asp)
- Diccionariu creole-inglés (https://web.archive.org/web/20080628090420/http://www.websters-online-dictionary.org/translation/Haitian%20Creole/)
- Gramática del creole haitianu (https://web.archive.org/web/20081016061003/http://www.geocities.com/frenchcreoles/kreyol/)

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q33491 · Multimedia: Haitian Creole language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Haitian_Creole_language) **Identificadores** · BNF: 12490432q (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb12490432q) (data) (http://data.bnf.fr/ark:/12148/cb12490432q) · GND: 4514023-6 (https://d-nb.info/gnd/4514023-6) · LCCN: sh95007328 (https://id.loc.gov/authorities/sh95007328) · SUDOC: 034113878 (https://www.idref.fr/034113878) · AAT: 300388389 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300388389) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Haitian-Creole)